

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת מקץ תשפ"ד שנה י | גליון מס' 512

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

תכנית הגנה משלמת

בתוך כל הצער והיגון המלוים אותנו מאז האסון שפקד אותנו בשמחת תורה, בין ספורי האסון לספורי הנסים, הפנמנו כי אין לנו על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים. ואכן, כבר אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כג ד): "גם כי אלק בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי". גם במצבים הקשים ביותר זוכים אנו לשמירה עליונה והשגחה פרטית.

דוד המלך אף העניק לדורות תכנית ברורה לזכות בהגנה מלאה: הכל מכירים בדברי חז"ל (במ"ד יח כא) כי בימיו של דוד היו מתים מאה אנשים מישראל מדי יום, ואחר שחקר דוד והבין ברוח קדשו שצרה זו באה על ישראל משום שאינם מודים לה' כראוי על כל הטובות שמטיב עמם, עמד וחקן להם שיברכו מאה ברכות בכל יום. ואכן, תשנה זו הועילה לבטל את הגזרה.

חשוב שנשים לב לעבדה כי דוד המלך לא תקן את תקנת מאה ברכות לשעתי, אלא לכל הדורות הבאים אחריו. הב"ח (או"ח טו) לומד מכך שאותה גזרת מות נוראה שהיתה בימיו עדין מרחפת עלינו, ואף בדרגנו אנו - רק אם נקפיד לומר מאה ברכות בכל יום, נוכל להגן על עצמנו מפניה.

בעת צרה כלנו מחפשים סגלה שתוכל להעניק לנו תחושת הגנה, בימים שפאלו גם סגלה שמקורה עלום ומפקפק מתקבלת בברכה... והנה לנו פאן הבטחה ברורה שנתן לנו דוד מלכא משיחא, והיא מכוננת בדיוק לסכנות כמו אלו הפוקדות אותנו עתה, היתכן שנשתמט מלאחז בה?!

פאן המקום להוסיף ולהזכיר, כי לאור המבאר בפוסקים (ראה שו"ע או"ח קסז טז) שעניית אמן היא חלק מהברכה, ורק ברכה הנענית באמן היא ברכה משלמת, ראוי לכל מי שחפץ במעטפת הגנה משלמת, לדאג לכך שברכותיו ישלמו בעניית אמן. ויש לכך רמז בפסוק שבו פתחנו את מאמרנו: "גם כי אלק בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי" - ראשי תיבות "כי אתה עמדי" הן בגימטריה אמן, ללמדנו כי זכות מאה ברכות המשלמות באמן היא העומדת לנו לזכות לשמירה העליונה המבטחת במלים: "כי אתה עמדי!"

אנו, החרדים לדבר ה', אסור לנו להתעלם מהעבדה כי סגלת הגנת הדור נמצאת באחריותנו! הדבר הנדרש מאתנו עתה הוא להקפיד על מאה ברכות משלמות באמן מדי יום, ובכך לזכות ולזכות את הדור כולו בהגנה מעלה מפני הסכנות המתרגשות ובאות לעולם.

בקריאת "כי אתה עמדי".

שבת שלום,

298 213 מחולקת

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

טהרת הלב בהכנה לתפלה

"וישלה פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור ויגלה ויחלה שמלתיו ויבא אל פרעה" (מא יד)

כתב רבי שמואל בן חפני גאון: מתאור הכנותיו של יוסף לפניו עם פרעה מלך מצרים נוכל ללמד כיצד עלינו להתכונן בטרם נגש להתפלל לפני מלך מלכי המלכים; לפני מלך בשר ודם שאין לפניו אלא מה שענינו וראות, התכונן יוסף בגיון חיצוני המתבטא בתגלחת והחלפת בגדים. אף לפני מלך מלכי המלכים הבוחר כליות ולב, יש להתכונן בכך "שנגנה את נפשותינו ונטהר אותן מטמאות החטאים" (פרוש התורה לרבי שמואל בן חפני גאון עמ' קי).

בענין זה דרש רבי זאב איידלמן (רבי ועלו', עמ' 25):

המשנה במסכת ברכות (ל א) קובעת: "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כבד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם לאביהם שבשמים. והתמיהה בדברי המשנה עולה כמאליה: הלא הדין של "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כבד ראש" נאמר לכל אדם, ומדוע הסמיכה המשנה לכך את מנהגם של "חסידים הראשונים", ממנו עולה לכאורה שאין זה דבר השוה לכל נפש, כי אם מנהגם של חסידים רמי מעלה?

באר רבי זאב פי אדרבה, המשנה קוראת לנו בכך לשאת קל וחמר לעצמנו: אם החסידים הראשונים עדין נדרשו לשעת הכנה בטרם גישתם לתפלה, לכמה שעות נזדקק אנחנו כדי להכין עצמנו לתפלה כראוי?!

פרשיות 'שוכבי'ם ת"ת' מסגלות לתשובה

"כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו

זה פעמים" (מג י)

הבאר היטב (או"ח תרפה ב) הביא בשם האר"י הקדוש כי ימי קריאת פרשיות 'שוכבי'ם ת"ת' בשנה מעברת מסגלים במיוחד לתשובה.

רמז לדבר דרש בעל הי"טב לב' מסיגט מהכתוב שלפנינו: תבת "לולא" היא אותיות "אלול", ואלו תבת "זה" שהיא בגימטריה שנים עשר, מרמזת לחדש השנים עשר הוא חדש אדר. וזהו שאמר הכתוב: "כי לולא התמהמהנו" - כאשר חדש אלול מתמהמה מלבוא, מחמת שחדש "זה" נכפל "פעמים" אזי "כי עתה שבנו" - הרי זה זמן ראוי ומסגל במיוחד לתשובה ('לקוטי הגרשני').

כל אחד מהאחים חרד על אחיו

"ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הגה באמתחתי ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלקים לנו" (מב כח)

לכאורה, די היה לכתב 'ויחרדו לאמר מה זאת...' ומהי הסבה להוספת המלים: "איש אל אחיו"?

פרש רבי שלמה זלמן ארנגריד, רבה של שאמלוי: פאשר חלילה פוקדת את האדם צרה, עליו לקבלה בשמחה ובאהבה, וכפי שאמרו חכמים (ברכות נד א): "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". ואולם יש לזכר כי בדרך זו צריך האדם לנהג רק בנוגע לצרתו האישית, אולם פאשר פוקדת את רעהו צרה, עליו להשתתף בצרתו ולדאג לחיצו ממנה. ובא הכתוב להעיד פי כך אכן נהגו בני יעקב: "ויצא לבם" מצרתם האישית, לפי שכל אחד כלפי עצמו האמין שצרתו באה לטובה, אמנם 'ויחרדו איש אל אחיו' - ביחס לצערו של אחיו התמלא כל אחד מהם בחרדה (דרשות לחם שלמה; דרוש קלה).

ארבעים מי יודע?

תלמידו הגדול של ה'חתם סופר' - רבי משה שיק - הנודע בישראל בכינויו 'מהר"ם שיק', ספור הממחיש את הערך שבקש רבו הגדול להנחיל לדורות, הלא הוא ערכה העצום של כל ברכה.

היה זה בשנת תרל"ג, שנים רבות אחר פטירתו של ה'חתם סופר'. מהר"ם שיק התאלמן מאשת נעוריו, וזמן מה לאחר מכן הצעה לו הצעת שדוך נכבדה - אלמנתו של אחד מרבני הדור.

בקש מהר"ם שיק להועץ בדבר עם רעהו הקרוב, רבי אהרן דוד די'טש, בעל 'גון דוד' ורבה של באלאשא-יארמוט, שאף הוא נמנה עם תלמידיו הגדולים של ה'חתם סופר'. רבי אהרן דוד סמוך ידיו בהתלהבות על ההצעה, ואם לא די בכך, הרי שהוא שלח את שליחו לקרא למדברת ולזרז את גמר השדוך בשעה טובה ומצלחת.

סוף דבר, השדוך קם והיה למזל טוב. זמן מה לאחר מכן נערכה מסבת נשואין מצומצמת בהשתתפות בני משפחה ומקורבים שבאו לשמח בשמחתו של אחד מגאוני הדור המקיים את ביתו מחדש.

בעצומה של הסעודה הופיע לפתע אורח. היה זה ר' מנדל, השדכן שהעלה את ההצעה לראשונה. הוא הגיע למקום מציד במקתב מאת בעל ה'דברי חיים' מצאנז, שפסק כי אף שהשדוך לא נגמר על ידו, היות שהוא התחיל בשדוך, יש להעניק לו סך חמשים זהובים כדמי שדכנות.

מהר"ם שיק הפתע מהפסק, שכן מבחינתו עקר השדוך נעשה על ידי מי שפעל להביא את השדוך לידי גמר, הלא הוא ידיו הג'ון דוד', אולם חזקו עליו דברי ה'דברי חיים', והוא שתק, ורק הזמין את השדכן לטל ידים ולהצטרף עמו לסעודה.

בהגיע עת ברכת המזון הפתעו הכל כאשר מבין כל המסבים הנכבדים בחר מהר"ם שיק לכבד דוקא את ר' מנדל השדכן לברך על כוס ברכת המזון. הסבה לכך התבררה מיד, כאשר עם סיום הברכה הוציא מהר"ם שיק מכיסו עשרה זהובים, הושיטם לשדכן המקבר ואמר לו: "את ברכת המזון קבלת תמורת ארבעים זהובים, הא לך עשרה זהובים נוספים שישלימו לך לחמשים - דמי השדכנות שפסק לך הרבי ה'דברי חיים'..."

מששב השדכן לביתו של ה'דברי חיים' וספר לו על התנהלותו החכמה של מהר"ם שיק, נהרו פניו של ה'דברי חיים' והוא קלס עד מאד את חכמתו של מהר"ם שיק ואף סמוך ידו על הנהגתו.

ספיר ו'הלום' - נשואין, עמ' תסב

ברכות; אם החיוב הוא תמורת המצוה, הרי שהחוטף יצטרף לשלם עשרה זהובים, ואולם אם הוא תמורת הברכה, יהיה עליו לשלם ארבעים זהובים - תמורת ארבע ברכות.

הגמרא פושטת את הנדון על פי מעשה שהיה: על שלחנו של רבי התארח צדוקי, ורבי, שבקש למנע ממנו להצטרף אל הסועדים בברכת המזון, הצייע לו: "כוס של ברכה אתה שותה, או ארבעים זהובים אתה נוטל?"; לאמר: האם תעדיף להצטרף אלינו לברכת המזון, או שמא רצונך לצאת לפני ברכת המזון ויגשם לך ארבעים זהובים - תמורת ארבע הברכות שתפסיד.

באופן מפתיע בחר הצדוקי לזכות במצוה ולהפסיד את ארבעים הזהובים בהכריו: "כוס של ברכה אני שותה!" משך יצאה בת קול ואמרה: "כוס של ברכה שוה ארבעים זהובים" - דהינו עשרה זהובים תחת כל ברכה.

בנקדה זו נעצר הדיון ההלכתי, והסעודה הסתיימה כשפרן ה'חתם סופר' מגיש לאורחו את כוס הזין שעמדה על השלחן, ואומר לו: "הנה פי כן, כבודו מכבד בכוס של ברכה ששויה ארבעים זהובים".

אותו משלח, שכפי הנראה הפסך שהיה מטרת בואו עמד באותו רגע לנגד עיניו, שגה והגיב בבדיחות הדעת, כי כשלעצמו היה מעדיף לזכות דוקא בארבעים זהובים במקומו, מאשר כוס ברכה ששכרה יבוא לעתיד לבוא...

עבור המשלח היה זה בגדר אמירה שנונה בעלמא, אף ה'חתם סופר' ראה בדבריו זלזול בדברי חכמים. ללא אמר ודברים נטל ה'חתם סופר' את הכוס מלפני אורחו, אחר ספר מארנקו ארבעים זהובים, צָרַם בשקיק והושיטם לאורח ההמום.

מכאן ואילך לא החליף עמו ה'חתם סופר' מילה. בסיום הסעודה קם האורח בכבדות ובעצב ממקומו, נפרד מה'חתם סופר' ופנה לשוב לאכסניתו.

אם לא די בכך, הרי שבערב, כאשר סדר האורח את משלטיו נחמד גלותו כי השקיק ובו ארבעים זהובים שקבל מה'חתם סופר' נעלם ממנו ואיננו. הוא אבד את הברכה ואת שכרה הנצחית, ואף לא זכה להנות מתמורתה, אף את הלקח הנוקב שמר לנצח.

כְּהַמְשֵׁךְ לספור מפלא זה, ראוי להביא את הספור שהתרחש שנים לאחר מכן עם

היה זה באחד הימים, כאשר על שלחנו של מרן ה'חתם סופר' התארח יהודי נכבד ותלמיד חכם, מ'שלח' מארץ הקדש. במהלך הסעודה נאמרו על השלחן דברי תורה, כראוי לסעודה שתלמידי חכמים מסבים בה, וביני הדברים עלה הדיון המרתק המובא

בעצומה של הסעודה הופיע לפתע אורח. היה זה ר' מנדל, השדכן שהעלה את ההצעה לראשונה. הוא הגיע למקום מציד במקתב מאת בעל ה'דברי חיים' מצאנז, שפסק כי אף שהשדוך לא נגמר על ידו, היות שהוא התחיל בשדוך, יש להעניק לו סך חמשים זהובים כדמי שדכנות.

השביל המוביל לצינונו של ה'חתם סופר' בפרשבורג (פיוס ברטיסלבה)

בגמרא (חלין פז א) על אודות ערכה של ברכה.

בגמרא שם הובא מעשה באדם ששחט עוף וחברו כסה את הדם במקומו. רבן גמליאל שגדרש לנושא, פסק שהחוטף צריך לשלם לשוחט עשרה זהובים, וחכמי הגמרא חקרו ודנו ביניהם, האם חיוב זה הוא תמורת המצוה שחטף, או שמא תמורת הברכה - "על כסוי דם בעפר" - שהפסיד השוחט מחמתו.

כְּנִפְקָא מינה' לנדון מביאה הגמרא מקרה שבו אדם חטף מחברו את ברכת המזון, שהיא מצוה אחת, אף היא מרפכת מארבע

רְפוּאָה כַּפּוּלָּה בְּזֵכֹת עֲנִית אָמֵן

שמונה בבקר יצאתי פְּדֻרְכִי לַכְּתֹל. כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְרַחֲבַת הַכְּתֹל, הִתְחַלַּתִּי לַפְתֵּעַ לְחֹשׁ בְּכַאֲבֵי רֹאשׁ אֵימִים, וּבְתוֹךְ רִגְעִים סְפוּרִים חֲשָׁכוּ עֵינַי, פְּשׁוּטוֹ כִּמְשַׁמְעוֹ. הַפְּסַקְתִּי לְרֹאוֹת.

נִבְהַלְתִּי מְאֹד, וְאֶחָד הַמִּתְפַּלְלִים שְׂנוּכָה בְּמִצּוֹקְתִּי הוֹבִיל אוֹתִי מִיַּד לְמִרְפָּאָה הַסְּמוּכָה לְבֵיתִי. הַרּוֹפֵא מִדָּד לִי אֶת לַחַץ הַדָּם וְנִבְהַל לְרֹאוֹת שֶׁהוּא נוֹסֵק לְגִבֵּהִים. הוּא אָמַר לִי כִּי לְדַעְתּוֹ אֵינִי מִצּוֹי בְּעֲצוּמוֹ שֶׁל אַרְוַע מַחִי. הוּא הִזְמִין מִיַּד אֱמְבּוֹלָנֵס, וּבְתוֹךְ דְּקוֹת סְפוּרוֹת מִצָּאתִי עֲצַמִּי בְּתוֹךְ הָאֱמְבּוֹלָנֵס הַדּוֹהֵר לְבֵית הַחוֹלִים.

בְּבֵית הַחוֹלִים הִבְהַלְתִּי מִיַּד לְמַחְלֶקֶת רְפוּאָה דְּחוּפָּה. שָׁם פָּתַחוּ בְּסִדְרַת בְּדִיקוֹת שְׂתוֹצְאוֹתֵיהֶן תְּאֲמוּ מִאֵד לְתַחוּשָׁתִי. לַחַץ הַדָּם כְּמוֹ יָתֵר הַמְּדַדִּים לֹא בָּשׂר לִי טוֹבוֹת, הַרּוֹפְאִים הֵיוּ נִרְאִים מְדַאֲגִים, וְאֲנִי, שֶׁיְדַעִיתִי כִּי גַם כָּךְ מִצְבִּי הַרְפוּאִי אֵינּוּ שְׂפִיר, הֵייתִי בְּטוֹחַ שֶׁהִנֵּה קָרֵב סוֹפִי, לִ"ע.

בְּהוֹרָאת הַרּוֹפְאִים הִבְהַלְתִּי לְבְדִיקַת סִי-טי דְּחוּפָּה. הֵייתִי בְּחֶרְדָּה גְּדוּלָּה, וּבְשָׁעָה שֶׁהוֹבִילוּ אֶת מְטוֹתֵי פְּרָצָה לַפְתֵּעַ מֵעֵמֶק לְבֵי תְּפִלָּה: 'רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲרִי אַתָּה יוֹדֵעַ עַד כַּמָּה הַתְּאֲמָצְתִּי הַיּוֹם, כַּכְּכֹּל יוֹם, לְכַבֵּדְךָ בְּעֲנִית אָמֵן אַחֵר בְּרִכּוֹת שֶׁל יְהוּדִים רַבִּים. הִנֵּה הַיּוֹם, אֲף עַל פִּי שִׁטְרָם הַשְּׁלַמְתִּי אֶת מִשְׁיַמְתִּי, כְּכֹר הַסְּפַקְתִּי לְעֵנּוֹת לְשִׁשִּׁים וּשְׁבַעָה אֲנָשִׁים. אֲנָא, עֲשִׂיתִי לְמַעַן כְּבוֹדְךָ - עֲשֵׂה אֲף עִתָּה לְמַעַן שִׁקּוֹ, רַחֵם נָא עָלַי וְהוֹצֵאֵנִי מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה, שְׁלַח נָא לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּמַהֲרָה.'

בְּשָׁעָה שֶׁעֲרָכוּ לִי אֶת בְּדִיקַת הַסִּי-טי כְּכֹר הֵייתִי הִרְבֵּה יוֹתֵר רְגוּעַ, כְּמוֹ הֵייתִי בְּטוֹחַ בְּעֲצַמִּי שֶׁהַתְּפִלָּה שֶׁנִּבְעָה מֵעֵמֶק לְבֵי בְּקִיעַ אֶת כָּל הַחוּמוֹת וְעֵלְתָה הַיִּשָּׁר אֶל כִּסֵּא הַכְּבוֹד.

וְאָכוּ, לְמַרְבֵּה הַנֶּסֶס, לֹא חָלַף זְמַן רַב עַד שֶׁהִגִּיעוּ תוֹצְאוֹת הַבְּדִיקוֹת שֶׁבִּשְׂרוּ כִּי מִצְבִּי הוֹטֵב בְּחֻסְדֵי שָׁמַיִם. גַּם לַחַץ הַדָּם יָרַד בְּהֶדְרָגָה וְהַדְּפִק הִתְיַצֵּב. בְּקִשְׁתִּי לְהִשְׁתַּחֲרֵר, אֲךָ בְּשׂוֹל מִצְבִּי הַכְּפִלִּי וְגִילִי הַמִּתְקַדֵּם הַרּוֹפֵא הַמְּלִיץ לְהִשְׁאִירֵנִי בְּבֵית הַחוֹלִים לְמַעְקָב. אֵלֹא שֶׁאֵינִי לֹא הַסְּכַמְתִּי: 'אֲדוּנִי הַרּוֹפֵא, אֵינִי יָכוֹל לְהִשְׁאֵר, יֵשׁ לִי עֲבוּדָה לְעִשׂוֹת, אִמְרַתִּי לוֹ, מְחוּר, הַשֶּׁכֶם בְּבֶקֶר, כְּכֹר מַמְתִּינִים לִי אֲנָשִׁים בְּבֵית הַכְּנָסֵת שֶׁאֲעֲנֶה אָמֵן אַחֵר בְּרִכּוֹתֵיהֶם. שִׁחַרְר אוֹתִי בְּבִקְשָׁה כְּדִי שֶׁאוּכַל לְלַכֵּת לִישׁוֹן בְּזַמַּן וְכַךְ גַּם לְקוֹם בְּזַמַּן.'

לְשִׁמְחָתִי נִעְתַר הַרּוֹפֵא לְשַׁחֲרַר אוֹתִי עַל אַתֵּר, כְּךָ שֶׁבְּחֻסְדֵי ה' אָפְלוּ אֶת תְּפִלַּת מְנַחֶה כְּכֹר הַסְּפַקְתִּי בְּאוֹתוֹ יוֹם הַתְּפִלָּה בְּמִנְיָן.

כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְבֵיתִי עֲנִיתִי כְּהַרְגֵלִי בְּעֵלוֹן וְכָל מְאָמְנִים שֶׁיִּצָּא לְאוֹר לְקִרְאוֹת פְּרִשְׁתֵי וִירָא, וּלְתַדְהֵמְתִי נוֹכַחְתִּי לְרֹאוֹת כִּי מְאֲמָרוֹ הַשְּׁבוּעִי שֶׁל הָרַב מְרַמְזֵשׁטִיין כְּמוֹ נִכְתָּב בְּדִיקָה עֲבוּרִי; הַנוֹשֵׂא שֶׁבַחֵר הָרַב מְרַמְזֵשׁטִיין בְּאוֹתוֹ שְׂבוּעַ לְחֹזֵק דָּבָר בְּדִיקָה עַל סְגֻלָּתוֹ שֶׁל עֲנִית אָמֵן לְרְפוּאָה!

לֹא יְכַלְתִּי לְהִתְאַפֵּק. צְלַמְתִּי אֶת הַמְּאֲמָר הַמְּדַבֵּר בְּעֵתְקִים רַבִּים, וְכַבֵּר בְּבֶקֶר שֶׁלְּמַחְרַת חִלַּקְתִּי אוֹתוֹ לְכָל חֲבֵרֵי הַמִּתְפַּלְלִים הָאוֹמְרִים בְּפִנֵּי אֶת הַבְּרִכּוֹת, וְגַם לְאֵלוֹ שִׁאֵינִם...

'אַתֶּם חֲכָמִים לְהִבִּין, אִמְרַתִּי לָהֶם, וְאֵינִי אוֹמֵר גַּם לְקוֹרְאֵי הָעֵלוֹן, 'אָמֵן הִיא מְלָךְ קְטָנוֹ, אֲךָ יֵשׁ בָּהּ אֶת הַכֹּל, הִיא קְלָה לְבַצּוֹעַ, וְהִיא סְגֻלָּה לְהַכֵּל. נְסוּ גַם אַתֶּם וְתִרְאוּ, דְּבָרִים רַבִּים בְּמַהֲלָךְ חֵיִיכֶם, בְּבְרִיאוֹתְכֶם וּבְפְרֻנְסֵתְכֶם יְכוּלִים לְהִשְׁתַּנוֹת בְּרִגְעַת אֶחָד, אִם רַק תִּקְפִּידוּ עַל עֲנִית אָמֵן. וְמִי שֶׁאֵינּוּ מִקְפִּיד עַל כָּךְ יָדַע כִּי הוּא לוֹקָח עַל עֲצָמוֹ אַחֲרִייתִי כְּבִדָּה, עַל בְּרִיאוֹתוֹ וְעַל יְשׁוּעָתוֹ שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל!''

הַסְּפוּר שֶׁלְּפִנֵּינוּ נִשְׁמַע מִפִּי 'נְבִיאֵי הָאָמֵן' הַמְּסוּר רַבִּי מַתְתִּיָּהוּ ו' שְׁלִיט"א, הַמְּשֻׁמֵּשׁ בְּקִדְשׁ מְדֵי בְּקָר, זֶה שְׁנַיִם, בְּמִסְרֵיּוֹת בְּבֵית הַכְּנָסֵת סְאֻטְמֵר וְסַעֲרֵט וִיזְנִיץ בִּירוּשָׁלַיִם וְעוֹד. קִשָּׁה שֶׁלֹּא לֹקָא בְּזִכְרוֹתָיו שֶׁל רַבִּי מַתְתִּיָּהוּ הַזֹּכֵה מְדֵי יוֹם לְשִׁמְעַת אֶת בְּרִכּוֹתֵיהֶם שֶׁל לְמַעְלָה מִשְׁבַּעִים אִישׁ וְכַמּוּבֵן לְעֵנּוֹת אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, אֲשֶׁר נִתְּן לְשַׁעַר בְּזִהִירוֹת שֶׁמְסַפְּרֵן מַגִּיעַ לְיוֹתֵר מֵאַלְף מְדֵי בְּקָר.

לְכָל הַטוֹב הַזֶּה זֹכֵה הִרְבַּ מַתְתִּיָּהוּ בְּזִכְרוֹת סִדְר יוֹמוֹ הַמְּדַדְדֵק הַמַּתְחִיל בְּתַפִּלַּת וְתִקּוּן בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ סְאֻטְמֵר בִּירוּשָׁלַיִם, שָׁם הוּא זֹכֵה לְעֵנּוֹת אָמֵן אַחֵר מִתְפַּלְלִים בְּשְׁנֵי מַגִּנִּים הַמְּתַקְּיִמִים בָּזֶה אַחֵר זֶה. מְשֻׁם הוּא צוֹעֵד לְבֵית הַמְּדַרְשׁ סַעֲרֵט וִיזְנִיץ כְּדִי לְעֵנּוֹת אָמֵן אַחֵר הַמִּתְפַּלְלִים בְּמַגִּנִּים הַמְּתַקְּיִמִים שָׁם, וּלְבַסּוֹף הוּא נוֹסֵעַ מְדֵי יוֹם לְכַתֵּל לְשַׁפְּךָ תְּפִלָּה לְדִ שְׂרִיד בֵּית מְקֻדְשֵׁנוּ, כְּשֶׁאֲף שָׁם זֹכֵה הוּא לְעֵנּוֹת אָמֵן אַחֲרֵי הַמַּגִּנִּים הָאַחֲרוֹנִים.

בְּשִׁיחְתָּנוּ עָמוּ מְשַׁתָּף אוֹתָנּוּ הָרַב ו' בַּסְּפוּר הַמְּרַגֵּשׁ שֶׁבְּעַקְבוֹתָיו דָּבַק בְּהִנְהַגַּת קִדְשׁ זוֹ:

"לְפָנַי כְּשִׁתִּים עֲשִׂרָה שְׁנַיִם, בְּיוֹם בְּהִיר נִתְקַפְּתִי לְפִתְעַ בְּזֵהוּם חֲמוּר שְׁגָרָם לִי לְשִׁתּוֹק בְּצִדוֹ הַשְּׂמָאֵלִי שֶׁל גּוֹפִי. בְּעַקְבוֹת הַשִּׁתּוֹק נִמְנָעָה מִמֶּנִּי הֵיכַלֵּת לְאֶכֶל דְּרֵךְ הַפֶּה, וְהַרּוֹפְאִים חִבְרוּ אוֹתִי לְמִכְשׁוֹר רְפוּאֵי שְׂדֻרְכוֹ קַבְּלָתִי אֶת מְזוּנֵי הַיִּשָּׁר לְתוֹךְ הַגּוּף. מִצְבִּי לֹא הֵי פְּשׁוּט כָּלל, וְהַרּוֹפְאִים צָפוּ שֶׁתִּהְלִי: הַחֲלֻמְתִּי יֵאָרָף לֹא פְּחוֹת מִשְׁלוֹשׁ שְׁנַיִם.

אֵלֹא שֶׁכְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב (תְּהִלִּים יט כא): 'רְבוֹת מִחֲשָׁבוֹת בְּלִב אִישׁ וְעֵצַת ה' הִיא תְּקוּם', בְּסִיעָתָא דְשְׁמַיָּא לְאַחַר שְׂמוֹנֵה חֲדָשִׁים כְּכֹר הַתְּחִלָּתִי לְחֹזֵר לְאִיתִנִּי. הַתְּחִלָּתִי לְצִאת וְלִבּוֹא מִבֵּיתִי, וּבְאֶחָד הַיָּמִים פְּגִשְׁתִּי בְּמִפְתַּיִעַ אֶת אֶחָד מֵהַאֲדַמּוֹ"רִים הַמְּפָרְסְמִים בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, אִתּוֹ יֵשׁ לִי הַפְּרוֹת מְקֻדְמַת, וּבִקְשִׁיתִי מִמֶּנּוּ הַלְּצִטְרַף אֵלַי לְרְקוּד.

כְּשֶׁנּוֹכַחְתִּי בְּמִבְטּוֹ הַתְּמָה שֶׁל הָאֲדַמּוֹ"ר הַסְּבִרְתִּי לוֹ כִּי מְזֵה שְׂמוֹנֵה חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְבָרֵךְ אֶת בְּרִכּוֹת הַהִנְיָן מִחֲמַת הַשִּׁתּוֹק, לְכָל אַרְכֶם שֶׁל חֲדָשִׁים אֵלוֹ לֹא עֵלְתָה עַל שְׂפִתוֹתַי וְלוֹ בְּרַכַּת 'שְׁהַכֵּל' אַחַת, שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל בְּרִכּוֹת אַחֲרוֹת. עִתָּה, כְּשִׁזְכִּיתִי סוֹף סוֹף לְצִאת מִכְּבִלִי מְאֻסִּי וְלְהִתְחַלֵּל לְשׁוֹב וּלְדַבֵּר כְּאֶחָד הָאָדָם, לְבִי מָלֵא בְּהוֹדָאָה לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְשָׁל כָּךְ אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְצִאת בְּרְקוּד.

וְאָכוּ, הָאֲדַמּוֹ"ר, שֶׁהַתְּרַגֵּשׁ מֵאֵד לְשַׁמַּע דְּבָרִי, מַהֵר לְתַת אֶת יָדוֹ בְּיָדִי וְלְצִאת עָמִי בְּרְקוּד שֶׁל הוֹדָיָה.

לְאַרְךָ תְּקוּפַת הַשִּׁתּוֹק, וּבְהִמְשָׁךְ בְּתִקּוּפָה שְׁבֵה הַשִּׁתְּמַמְתִּי וְשִׁבְתִּי לְדַבֵּר כְּאֶחָד הָאָדָם, קַבְּלָתִי עַל עֲצַמִּי לְהִתְחַלֵּל לְיַקֵּר אֶת הַזְּכוֹת שֶׁנִּפְלָה בְּחֻלְקִי, לוֹמַר בְּרִכּוֹת וְלְעֵנּוֹת אָמֵן. בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה הַרְהַרְתִּי לְעֲצַמִּי כִּי אֵלוֹ הֵייתִי יָכוֹל הֵייתִי מְבָרֵךְ לְאַרְךָ כָּל הַיּוֹם, אֲךָ מֵה אֲעֲשֶׂה וְאֵנוּ מִגְּבִלִים בְּאַמִּירַת הַבְּרִכּוֹת וּמְזוּהָרִים שֶׁל לוֹמַר בְּרָכָה שֶׁאֵינָה צְרִיכָה.

אָמְנִים בְּאָמֵן, כְּךָ יְדַעְתִּי, אֵין לָנוּ טוֹם הַגְּבִלָה. וּמֵאַחַר שֶׁחֲז"ל קִבְּעוּ (בְּרִכּוֹת נג ב) כִּי הַעוּנָה אָמֵן גְּדוֹל מֵהַמְּבָרֵךְ, מֵאָז וְעַד עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה אֵינִי חָדַל מִלְּתוֹר וּלְחַפֵּשׁ אָמְנִים. נַפְשִׁי אֵינָה יוֹדַעַת שְׂבַעָה וְאַנִּי מִשְׁתַּדַּל לְאַסּוֹף אֶל אֲמִתְחַתִּי עוֹד וְעוֹד מֵהַלּוּמִים יְקָרִים אֵלוֹ.

לְפָנַי חֲדָשִׁים, בְּיוֹם רֵאשׁוֹן כ"א בְּמַרְחֲשׁוֹן, זְכִיתִי לְרֹאוֹת נֶסֶס שֶׁל מְשֻׁם בְּזִכְרוֹת עוֹמְדֵי עַל מִשְׁמַרְתִּי בְּעֲנִית אָמֵן מְדֵי יוֹם:

בְּאוֹתוֹ יוֹם, לְאַחַר שְׁסִימְתִּי אֶת סִדְר יוֹמִי הַקְּבוּעַ, בְּבִתִּי הַכְּנֻסִיתוֹ שֶׁאֵינִי רָגִיל לְפָקֵד כְּדִי לְעֵנּוֹת אָמֵן אַחֵר הַמִּתְפַּלְלִים בָּהֶם, בְּסִבִּיבוֹת הַשָּׁעָה

**בְּפִנֵּי בְּרָכָה עִם אָמֵן
נִפְתָּחִים הַשְּׁעָרִים**

בְּפִיו שֶׁל הַרַה"ח ר' מַתְתִּיָּהוּ שְׁגוּר מִסַּר מְרַטִיט עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל עֲנִית אָמֵן:

בְּסַפֵּר הַזֶּה הַק' (עַקֵּב רַעֵא א) מוֹבֵא שֶׁכֹּאֲשֶׁר הַבְּרִכּוֹת הַנְּעֻנּוֹת בְּאָמֵן עוֹלוֹת לְמַעְלָה, נִפְתָּחִים כָּל הַשְּׁעָרִים בְּפִנֵּיהֶן, וְהַקּוֹל מְכֻרָז בְּכָל הַרְקִיעִים: זֶהוּ הַדּוּרוֹן שֶׁשָּׁלַח פְּלוּגֵי לְמַלְאָךְ. זֶהוּ הַדּוּרוֹן שֶׁנִּשְׁעָנָה בְּקִיּוּמוֹ כְּפִי שְׂרָאוֹי הַלְוִיתִים. הַזֶּה הַק' שָׁם מוֹסִיף וּמְדַגֵּשׁ שְׂרֵק בְּרָכָה שֶׁעָנּוּ עָלֶיהָ אָמֵן הִיא בְּרָכָה מְקֻיֶמֶת וְעוֹמְדַת כְּפִי שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהַיּוֹת.

מְדַבְּרֵי הַזֶּה נִתְּן לְהִסִּיק בְּבִירוֹר שֶׁבְּרָכָה שֶׁלֹּא נִעְנַתָּה בְּאָמֵן אֵינָה רְצוּיָה כָּל כָּךְ בְּשָׁמַיִם, וְהַשְּׁעָרִים אֵינִם נִפְתָּחִים בְּפִנֵּיהֶן. וְעִתָּה, יְהוּדִים יְקָרִים, שׂוּוּ בְּנַפְשְׁכֶם אִיזוּ פְּעִלָּה עֲצוּמָה פּוֹעֵלַת עֲנִית אָמֵן עַל הַבְּרָכָה. הִיא זֹ שְׂגוּרַמַּת שֶׁהַבְּרָכָה תִּהְיֶה רְצוּיָה בְּשָׁמַיִם, שֶׁיִּפְתַּחוּ הַשְּׁעָרִים בְּפִנֵּיהֶן, וְשֶׁיִּכְרְזוּ מִיְחַדַּת תְּצֵא לְקַבֵּל אֶת פִּנֵּיהֶן. הֵייתֶם שׂוֹפְסִידֵי זֹאת?! הֵייתֶם שְׂבִטְרָם אִמִּירַת בְּרָכָה לֹא נִדְאָג שֶׁיְהִיָּה מִי שֶׁעֲנָה אָמֵן אַחֵר בְּרִכּוֹתֵינוּ?! הֵייתֶם שֶׁלֹּא נִתְאַמְצָ וּנְחַפֵּשׁ לְעֵנּוֹת אָמֵן אַחֵר בְּרַכַּת חֲבֵרֵינוּ וּבְכָךְ לְשַׁגֵּר מַתְנוֹת מְשַׁלְמוֹת לְבוֹרֵא עוֹלָם!?

עניית אמן - חלק מהברכה

ברכות השחר משלמות באמן

יש מי שכתב כי אף יסוד המנהג לברך את ברכות השחר בצותא בבית הפנסת, נועד כדי שייצא כל אחד מן המברכים ידי חובת עניית אמן מפני העונים אמן על ברכתו, שכן כאמור אף המברכים היבים בעניית אמן, לפי שהיא חלק מן הברכה.

מקורות ובאורים:

כך באר ה'תשובות והנהגות' (ח"א סי' ז וח"ב סי' עב [א]), והוא דלא כ'משנה ברורה' (ו כג) שבאר שהטעם למנהג זה הוא כדי לעמד במקסת תשעים אונים על ברכות ביום. וראה עוד ב'תשובות והנהגות' (שם) שכתב שכל המברכים ברכות השחר בבית הפנסת "נאה להם להדר לברך בקול דוקא וחרו יענה אמן", שכן כאמור שרש המנהג לברך ברכות השחר בבית הפנסת, ולא בבית כדינא דגמרא (ראה ברכות ב), הוא כדי להשלימן בעניית אמן. אף העטרת צבי כתב בשם רבו ה'חזוהי מלובלין' שעדיף לומר ברכות השחר בבית הפנסת, ולא בביתו כדינא דגמרא "כדי שיענו אמן כל אחד אחר ברפת חברו, שברכה בלא אמן הוא ממש פלג גופא פגוע וכמפרסם" (פרי קדש הלולים' שער הברכות פ"ד).

אמנם כל זה הוא לסוברים שאמן היא בכלל הברכה גם כאשר

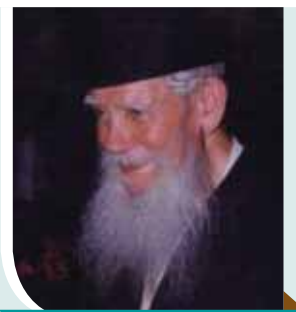
המברך אינו מוציא את השומעים ידי חובתם (וכפי שפרש ב'תשובות והנהגות' שם), ואולם לסוברים שעניית אמן בכלל הברכה רק כאשר המברך מוציא את השומעים ידי חובתם, אין לתלות בכך את מנהג אמירת ברכות השחר בצותא (וכמבאר בשם הגר"ש אלישיב בספר 'פניני תפלה' עמ' סו).

והנה בספר 'יסוד ושרש העבודה' (שער האשמרת פרק י) כתב: "ברכות השחר... טוב לסדרם בבית הפנסת עם שאר התפלה, כדי שיענו אחרים אמן אחר ברכתיו, כי מה מאד גדולה מעלת הברכה כשעונין אחרים אמן". דברי ה'יסוד ושרש העבודה' מבססים על דברי הזוה"ק (עקב רעא א) הכותב: "דכל ברכה דאורייתא עלה אמן, דא איהו בקיומא דקא יאות". ובפשטות דברי הזוה"ק על הקיום שעניית אמן נותנת לברכה, אינם מבססים על הנאמר כאן שאמן היא חלק מן הברכה, אלא הם הגדרה נפרדת, שגם אם עניית אמן אינה חלק מן הברכה, נצרכת היא לברכה, לפי שהיא מקימת את הברכה. וכך משמע מה'ניצוצי זהר' (שם) שהפנה לדברי רבינו בחיי (שמות י"ד לא) שדמה את הברכה לעדות הנאמרת מפי עד אחד, ואת עניית האמן לעד שני המצטרף אליו, שבזכותו מתקיימת העדות.

בספר 'מנחיל אמונה' (אות כ) כתב שאף את חזרת התפלה תקנו חכמים, כדי לעטר את ברכות תפלות העמידה הנאמרות בלחש בעניית אמן.

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

רבי זאב איידלמן ו' בטבת תש"ס

רבי זאב נולד בבריסק בשנת תרע"ד לאביו רבי אברהם איידלמן הי"ד. בנעוריו למד בישיבת בריסק אצל רבי משה סקולובסקי בעל ה'אמרי משה'. לאחר פטירת רבו עבר ללמד בישיבת קמוניץ אצל הגר"ד ליבוביץ בעל ה'ברכת שמואל', שאותו החזיק פרבו המבהק. בהיותו בבריסק התקרב למרא דאתרא הגר"ז סולוביצ'יק ממנו קנה תורה, עד שהצטרף לעלות לארץ הקודש, בתחלת שנת תרצ"ז, בשל צו גיוס שקבל. כשעלה הגר"ז ארצה שב והתקרב אליו ביותר, ובכל הנהגותיו נהג על פיו.

רבי זאב נודע כגדול בתורה וביראה, ומוקיריו כנאוהו בחרדת קדש: רבי ועלול. עד סוף ימיו שחרו רבים לפתחו ללמד ממנו דרכי תורה ועבודת ה', להעץ עמו ולבקש את ברכתו. חלק מדברי תורתו התפרסמו אחר פטירתו בספר 'רבי ועלול דער איידלמן'.

נפטר בו בטבת תש"ס ונטמן בבית העלמין 'זכרון מאיר' בבני ברק.

כך היה מברך

להלן מקצת מהנהגותיו של רבי זאב איידלמן באמירת הברכות, כפי שמתארים תלמידיו בספר 'רבי ועלול' (עמ' 291 ועמ' 351):

- היה מקפיד להתבונן בכבוד ראש קדם כל ברכה שעמד לברך, ברכתיו היו בכונה עצומה מלה במלה, ובאמירת שם ה' בברכה היה שורה עליו פחד ממש.
- בשעת אמירת הברכה היה עומד במקום אחד מבלי לעשות כל פעולה.
- ברפת המזון היתה אצלו כתפלת שמונה עשרה והיה נזהר בה מאד.
- כל ברכה מברכות השחר היתה נאמרת מפיו ברגשות קדש ובעבודה גדולה, ובאמירת ברפת 'אלקי נשמה' היה בוכה בדמעות שלישי.
- השתדל שיענו אמן אחר ברכתיו, הגם שלעתים היה צריך להמתין לשם כך זמן רב. פעם באו אליו בשעת לילה מאחרת וראו שהמתין מלאכל זמן רב עד שיבוא אדם שיענה אמן אחר ברכתו. כשהתפלאו באזניו על הנהגתו זו, אמר שכך נהג רבי חיים מוולוז'ין.

הנהגת ה'ברפת שמואל'

כפיו של רבי ועלול היתה עדות מענינת על הנהגת רבו ה'ברפת שמואל':

כאשר היו באים לבקש ברכה מבעל ה'ברפת שמואל', היה מבקש מהאנשים שעמדו לצדו שיענו אמן אחר ברכתו (שם עמ' 184).

פניה נרגשת מנשיא 'בני אמונים' הרב יעקב דב מרמורשטיין

לאחי ורעי

את השורות הבאות אני כותב מדם ליבי, אלו דברים היוצאים מן הלב מתוך כאב גדול, ועזה תקוותי שייכנסו אל הלב, יעירו ויעוררו את האהבה, ויפעלו את הפעולה הרצויה.

כולנו כאובים ושבורים מהטבח הנורא שפקד אותנו. רציחתם וחיפתם האכזרית של יהודים כה רבים מבני ארץ ישראל פצעה את ליבו של העם היהודי כולו בכל תפוצותיו.

מאז ועד עתה לא שקטה הארץ. יהודים נתונים בצרה ובשבייה במעמקי עיר הדמים, המוני פצועים מתייסרים במיטת חוליים, רבבות משפחות גלו מבתיהם ומתגלגלים בחוצות חוסר כול, ומעל הכול שונאינו ומבקשי נפשינו שמחים לאידנו וזוממים להשמידנו היל"ת. לב העם היהודי מאוחד בתפילה לשלומם של אחינו, ובייחול שבמהרה יסתיימו הימים הקשים ונתבשר בבשורות טובות ובישועות גדולות.

בשעה שכזו, כולנו נסכים כי מוטל על כל אחד ואחד מאיתנו לעשות את כל שביכולתו, במסגרת תפקידו, למען ישועת ישראל. חובתנו בעת הזאת לפקוח את עינינו, ולשאת בעול. כל בן ישראל מבין כי אסור לעמוד ולהסתכל מן הצד. ואכן, בהיכלי הישיבות ובבתי הכנסת, בכוללים ובבתי החינוך נרתמים כל החרדים לדבר ה' להתחזקות בלימוד התורה ובתפילה, כל אחד כפי יכולתו ואשריכם ישראל.

אבל ברשותכם, אחים יקרים, ברצוני להציע ואולי אף להתריע, על עניין חשוב ביותר, שלדאבון הלב עדיין צריך חיזוק, ומי יודע אם לעת הזו נוצרה ההזדמנות לכולנו להתעלות בעצמנו ולזכות איתנו את כל עם ה' המצפה לישועתו:

הכול מכירים ויודעים בסגולתה הנפלאה של עניית אמן. מצאנו בחז"ל בכמה וכמה מקומות שזכות עניית אמן מגינה על עם ישראל, **ובמיוחד בעת מלחמה!**

עניית אמן מגינה לא רק על העונה, אלא על כלל ישראל כולו. וכלשון ה'תנא דבי אליהו' (רבה יא): **בזכות מי הקדוש ברוך הוא נפרע לישראל מאומות העולם? בזכות בני אדם שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן...**

הנה לפנינו דברים מפורשים וברורים מפיו של אליהו הנביא זכור לטוב: **בזכות המשכימים לענות אמן, זוכה עם ישראל כולו לניצחון על אויביו.** וזאת מלבד הזכויות הרבות שנוספות בעולם מכל אמן הנענית.

אחר שהבנו עד כמה חשובה ההתחזקות בעניית אמן, ובפרט בשעה קשה זו, פונה אני אליכם בקריאה ובזעקה:

הקב"ה רוצה להעניק לנו שמירה, הוא לא דורש מאיתנו 'הרים וגבעות', בסך הכול להקפיד יותר על האמן שבין כך ובין כך חובה לענות, **זוהי בקשה קלה כל כך ליישום, האם נתעלם, חלילה!?**

הן חז"ל אמרו (תיקו"ז מ א) **כי כל העונה אמן בכל כוחו קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה, וכאשר עינינו הרואות במידת הדין המרחפת עלינו, הרי זה אך מתבקש שנשמע לזעקת גדולי הדורות, מאז ועד ימינו, ונבחר להתחזק בעניית אמן, ובאמירת ברכות המושלמות באמן.**

כדאי שכל אחד מאיתנו ישאל את עצמו: **האם קיימתי את הנדרש ממני בשעה קשה זו???** האם התאמצתי לפחות במעט, למען ישועת עם ישראל? זו משימה שאינה דורשת מאמצים גופניים ולא חירוף נפש, בסך הכל לכבד את בורא העולם בהגיע מוקדם לתפילה, ולומר "ברכת השחר בחברותא", לענות אמן על ברכות חברינו, ולהשמיע ברכותינו באוזני אחרים שיענו אמן - יש לנו אחריות! **"לא תוכל להתעלם!"**

כבר אמרו חכמים (ברכות נט, א) **כי לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב; אשרי מי שיזכה להתחזק מקול רעמי המלחמה הנשמעים בימים אלו, ולקחת חלק במאמץ הרוחני שכלל ישראל כל כך זקוק לו.**

בקריאת "ואמר כל העם אמן"

יעקב דב מרמורשטיין

'אין כאלקיננו' במקום עניית אמן

הפיוט "אין כאלקיננו", מרכיב מחמשה בתים שבכל אחד מהם ארבעה שבחים. שלשת הבתים הראשונים שמתחילים: "אין...", "מי...", "נודה...", הם ראשי תבות אמן, ואלו הבתים שאחריהם מתחילים ב"ברוך" וב"אתה". בפרוש 'עץ חיים' לסדור התפלה מובאת מסרת קדומה, שלפיקך נתקנה תפלה זו בסדר אותיות 'אמן': "שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה על ישראל שלא לענות אמן. מה עשו? תקנו לאמרו ברמז, בראשי תבות: 'אין... מי... נודה'" ('עץ חיים' תפלת 'אין כאלקיננו').

אחר אמן נמשך הנס

ההקפדה על עניית אמן היא ההכנה הראויה למצות הדלקת נר חנכה, שאנו מדליקים לזכר הנס שהיה במקדש. אף בסדר האל"ף-ב"ת האותיות 'אמן' קודמות לאותיות 'בנס', 'ואחר אמן נמשך הנס' ('נר ישראל' [למגיד מקו'ניץ], פגנת חנכה).

תחבולתם הראשונה של היונים

התחבולה הראשונה שעשו היונים כדי "להשכיחם תורתך" הייתה למנע מישראל להתפלל כהגון, כי אם התפלה אינה כדבעי אי אפשר ללמד תורה. שכן רק באמצעות תפלה כהלכה אפשר להיות בן תורה, "אבל אם התפלה היא שלא כדת, ואפילו אם רק מחסרים לענות אמן אחת, כבר יש בכך מניעה לזכות ללמד תורה". לפיקך כשנצחו החשמונאים את היונים "קבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול". המניעה הראשונה שמנעו היונים מהיהודים הייתה התפלה, ולפיקך כשנצחום קבעו להתחזק בתפלה ובהודאה ('שפע חיים' רעוא דרעיון ח"א פר' תולדות מאמר ב אות ה).

ברכות השחר כהלכה:
פקול בכונה בתורותא.

"על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנחמות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

— יהודים יקרים, —

בימי החנכה, זמן המסגל לנסים וישועות,

נחזיק כלנו במצות עניית אמן,

נתחזק באמירת ברכות השחר בתורותא מדי בקר,

ונזכה לראות בנסים ופרקן, גבורות ותשועות,

נחמות ומלחמות בזמן הזה כבימים ההם, אמן ואמן!

ברכות השחר כהלכה: פקול, בכונה, בתורותא